

Fact sheet fiscale vergroening

Doelen fiscale vergroening

Fiscale vergroening - het invoeren, verhogen en differentiëren van milieubelastingen - dient twee maatschappelijke doelen:

1. *Het tot uitdrukking brengen van milieukosten in de prijzen van goederen en diensten conform het principe dat de vervuiler betaalt.* Dit leidt dankzij hogere prijzen en prijsdifferentiaties tot een afname van milieubelastend gedrag. Milieuvriendelijk gedrag wordt beloond, terwijl er een hoger prijskaartje komt te hangen aan vervuiling en uitputting van natuurlijke hulpbronnen. Hierdoor neemt (als gevolg van hogere prijzen en grotere prijsverschillen) de vraag naar milieuvriendelijke producten en diensten af, stappen mensen over op milieuvriendelijke alternatieven en ontstaat er een prikkel voor het ontwikkelen van innovatieve oplossingen voor milieuproblemen. Kortom: milieubelastingen wijzen door marktwerking de weg naar een duurzame economie.
2. *Het tot stand brengen van een verschuiving van het belasten van zaken die we wel willen (arbeid en winst) naar het belasten van zaken die we niet willen (vervuiling en uitputting van natuurlijke hulpbronnen).* Er wordt in dit kader ook wel gesproken van een dubbel dividend van milieubelastingen. Enerzijds brengen milieubelastingen het milieu in de prijzen, anderzijds bevorderen ze dankzij een verschuiving van belastinggrondslag de werkgelegenheid en investeringen. Milieubelastingen dragen zo op twee manieren bij aan het vergroten van de maatschappelijke welvaart.

Maatschappelijke discussie

Ondanks nut en noodzaak van milieubelastingen stuit verdergaande fiscale vergroening in Nederland op de nodige weerstand. In de discussie over fiscale vergroening worden de volgende punten genoemd:

1. *Discussiepunt: milieubelastingen hebben geen milieueffect. Als ze dat wel zouden hebben, dan zouden ze tot dalende belastingopbrengsten leiden en niet (volledig) ingeboekt worden in de begroting.*
Mening Natuur en Milieu: de vorm en de hoogte van milieubelastingen zijn bepalend voor het milieueffect van de maatregelen. De energiebelasting, de gedifferentieerde bpm (belasting op personenauto's en motorvoertuigen) en de gedifferentieerde leasebijtelling zijn drie voorbeelden van milieubelastingen die een aanwijsbaar milieueffect hebben (zie afzonderlijke fact sheets voor meer informatie). In theorie zou het milieueffect van zulke maatregelen moeten leiden tot een daling van de belastingopbrengsten, maar in de praktijk doen er zich geen tekorten aan belastinginkomsten in Nederland voor. Dit heeft te maken met de geleidelijke verandering in gedrag die als gevolg van milieubelastingen tot stand komt, en met de mogelijkheid om milieubelastingen in de loop der jaren verder te verhogen en te differentiëren. Milieubelastingen kunnen dus ondanks hun effectiviteit gewoon in de begroting worden ingeboekt.

2. *Discussiepunt: het geld dat via milieubelastingen wordt geïnd gaat naar de schatkist en niet naar het milieu.*
Mening Natuur en Milieu: in Nederland gaat al het geld dat via de belastingen wordt geïnd naar de algemene middelen. Dit is het geval voor de inkomstenbelasting, de accijnzen op alcohol en tabak en ook voor de milieubelastingen. De algemene middelen worden op hun beurt gebruikt om het overheidsbeleid te financieren, waaronder het milieubeleid, de zorg, het onderwijs, het grote stedenbeleid enzovoorts. Door de opbrengst van milieubelastingen in de schatkist te laten vloeien, kan de beste bestemming voor het belastinggeld gekozen worden. Milieubelastingen verschillen van bestemmingsheffingen (zoals de afvalstoffenheffing en de zuiveringsheffing). Bij bestemmingsheffingen wordt het geld dat op milieugrondslagen geïnd wordt wel direct voor milieugerelateerde doeleinden gebruikt.
3. *Discussiepunt: milieubelastingen zijn een lastenverzwaring.*
Mening Natuur en Milieu: de invoering van milieubelastingen staat los van lastenverzwaringen. Milieubelastingen kunnen door differentiaties (bonus / malus constructies) en door een budgetneutrale verschuiving van belastinggrondslag ingevoerd worden zonder dat er lastenverzwaring plaatsvindt. Lastenverzwaringen zijn een politieke keuze. Indien lastenverzwaring gepaard gaat met de invoering of verhoging van milieubelastingen, dan is dit nog altijd wenselijker dan een verhoging van de belasting op arbeid en winst.
4. *Discussiepunt: milieubelastingen leiden tot een verslechterde concurrentiepositie van het bedrijfsleven en tot banenverlies.*
Mening Natuur en Milieu: gezaghebbende instituten zoals de OECD verwachten op basis van wetenschappelijk onderzoek dat milieubelastingen door de bank genomen zullen leiden tot een kleine verbetering van de concurrentiepositie van landen en sectoren als gevolg van efficiënter gebruik van grondstoffen en 'first mover' voordelen. Daarnaast verwacht de OECD een neutraal tot licht positief effect op de werkgelegenheid als de belastingdruk verschuift van de productiefactoren kapitaal en arbeid naar de factor milieu.¹
5. *Discussiepunt: milieubelastingen gaan ten koste van de koopkracht en leiden tot grotere inkomensongelijkheid.*
Mening Natuur en Milieu: effectief milieubeleid leidt tot hogere prijzen. Vrijwel alle maatregelen leiden namelijk tot extra kosten. Voor het groene energieplan Green4Sure is berekend dat het behalen van het klimaatdoel van 30% reductie van broeikasgassen in 2020 leidt tot een gemiddelde lastenverzwaring per huishouden van 500 tot 600 euro per jaar.² Het is vervolgens aan de politiek om te bepalen hoe met deze lastenverzwaring moet worden omgegaan.

¹ OECD (2004). Environment and Employment: An Assessment. OECD Environment Directorate ENV / EPOC / WPNEP.

² CE Delft, Green4sure (2007).

6. *Discussiepunt: milieubelastingen zijn een onnodige betutteling van de burger.*
Mening Natuur en Milieu: onderzoek van het MNP wijst uit dat Nederlanders een beroep doen op de overheid om sociale dilemma's te doorbreken en de condities te scheppen waarbinnen Nederlanders milieubewust kunnen handelen.³ Door het milieu voor iedereen op een gelijke manier in de prijzen tot uitdrukking te brengen, geeft de overheid door middel van fiscale vergroening gehoor aan de wensen van de burger. Daarnaast laat de overheid door de inzet van milieubelastingen de keuze aan de markt. Zonder generieke instrumenten als milieubelastingen zal de overheid meer moeten inzetten op middel voorschriften. Juist dat leidt tot betutteling.

³ Milieu- en Natuurplanbureau (2007). Milieubalans 2007. Bilthoven: MNP.